

Over *in-betweenness*, stoelen op een gang en een pand in Amsterdam

Jaren geleden bezocht ik met een aantal medestudenten het depot van een groot etnografisch museum. In een enorme kelder stonden objecten uit allerlei culturen en tijdsperiodes kris kras door elkaar opgesteld: van boten tot zwaarden, van tapijten tot sieraden. Eén moment staat

me nog goed bij: in een lange gang stonden links metershoge kasten en rechts kleine kamers voor sub-collecties. Terwijl de depotbeheerder in een van die kamers naar het lichtknopje zocht, konden mijn ogen net een beetje aan het donker wennen. Toen het licht aanging brandde de kamer in een flits op mijn netvlies: we waren omgeven door hoge tribunes met daarop honderden, misschien zelfs duizenden, Indische *wayang*-poppen. Poppen die in Indonesië (destijds Nederlands-Indië) gebruikt worden voor schaduwspelen. Ik keek naar hun lange gouden armen, strak naar achteren gekamde haar en in stilstand bizarre houdingen. Voor een tel be kroop me een kinderlijke gedachte: "Zouden ze 's nachts tot leven komen?" Ik schudde het idee van me af en luisterde naar de uitleg van de depotbeheerder.

Dit boek bevat een fotoserie van kunstenaar Annegien van Doorn. In de periode 2013-2016 fotografeerde Van Doorn de binnenkant van een pand aan het Damrak 70 in Amsterdam, het voormalige hoofdkantoor van winkelketen C&A. Vier jaar eerder, in 2009, vestigde Van Doorn, als een van de eerste kunstenaars, haar atelier in het gebouw dat destijds als tijdelijke hub voor "creatieve ondernemers" onder het Bureau Broedplaatsen-beleid van de Gemeente Amsterdam viel. Hoog boven het trottoir van het Damrak maakte Van Doorn werk, had zij afspraken, organiseerde zij feestjes, en verwijderde zij op advies van de eerste beheerder van het gebouw het systeemplafond, dat zij er later, op last van de tweede beheerder, weer in moest zetten. Net als met elk gentrificatie-project verlieten de kunstenaars, culturele werkers en creatieve ondernemers het pand toen de bouwwerkzaamheden van de herontwikkeling begonnen. Uit interviews die tijdens de verbouwing werden afgenomen blijkt de renovatie een mozaïek van bedrijven en stakeholders te zijn. De foto's in dit boek verbeelden echter een andere mozaïek: dat wat er zich in die periode *in* het gebouw afspeelde.

Toen Van Doorn haar atelier aan het Damrak had, raakte zij geïntrigeerd door de manieren waarop de tijdelijke bewoners het oninspirerende kantoorgebouw met lange gangen en systeemplafonds gebruikten, inzetten, aanpasten en eigen probeerden te maken. Zij fotografeerde de binnenkant van het gebouw op drie verschillende momenten: in 2013, toen de kunstenaars de broedplaats beetje bij beetje verlieten; in 2014, toen het gebouw gestript was; en in 2016, vlak voordat een deel van het gebouw opgeleverd werd aan Primark, die er nu haar *flagshipstore* heeft. De drie periodes zijn in dit boek door elkaar heen gepresenteerd. In de foto's zijn geen mensen te bekennen. Het zijn de menselijke sporen die Van Doorn met een scherp oog voor detail, compositie en de esthetiek van alledag vastlegde.

De hoofdrolspelers in de werken zijn alledaagse, heel gewone objecten die zich in alledaagse, heel gewone omgevingen bevinden. Een trap, emmers, waterslangen, blokken gips en roze indicaties op de grond en op de muren, stoelen, een plastic

Introductie door

Sanne Oorthuizen

krukje, een lift, een systeemplafond. Maar er is meer. De stoelen staan krap opgesteld op de gang, het witte plastic krukje houdt twee liftdeuren open, een stel kleurrijke ballonnen hangt verlopen aan het systeemplafond. Hoewel we de objecten direct herkennen, zijn de situaties die Van Doorn schetst vaten vol tegenstrijdigheden, zinsbegoochelingen en illusies. Het object voert de rol op van absurdistische, ironische en kritische hofnar: herkenning wordt op subtiële wijze omgekeerd, in het moment van omkering verlies je als kijker even de grond onder je voeten, je bevindt je even in een *in-betweenness* waar alles mogelijk is. Het doet me denken aan iets dat ooit is gezegd over een mijn favoriete schrijvers; Roald Dahl. Op de achterflap van zijn collectie korte verhalen werd Dahl omschreven als "de meester van de twist in het verhaal", kort maar krachtig. En inderdaad, in zijn verhalen is geen lijn te trekken, er is geen moraal, geen verwacht of zelfs gewenst einde, er is alleen een *in-betweenness* en een onaflatende nieuwsgierigheid om te weten waar het verhaal heen gaat, en die weg verrast altijd.

Dit boek toont een tijdsbeeld van een stad in transitie en van een pand op een waardevol stukje Amsterdam. Het toont daarnaast de schoonheid van de alledaagse werkelijkheid en maakt duidelijk dat we ons van die schoonheid maar zelden bewust zijn. Ook stellen de foto's gerust: wanneer we de vaste grond onder onze voeten even verliezen, betekent dat niet het einde van de wereld. Integendeel: het maakt dat we ruimte geven aan kinderlijke speelsheid, nieuwsgierigheid en verbeelding. Kwaliteiten die in ons allemaal besloten liggen en die ons uitdagen dingen in een nieuw daglicht te zien, uitdagen onszelf te laten verrassen. Pas dan kunnen we groeien en pas dan is eventuele verandering mogelijk. Ik moet weer denken aan de gedachte die me in het museumdepot overviel en die ik snel en pragmatisch van me af had geschud: "Zouden ze 's nachts tot leven komen?" Om eerlijk te zeggen weet ik het niet. Ik zou er mijn hand in elk geval niet voor in het vuur durven te steken.